

146
Incipit tractatus boni de magistro Johanne de gerson
de cancellarii parisiensis et sacre pagine professoris
de celebracione misse et impedimentis eius. non

Diligenter

Dubitatum est apud me frequenter et diu presertim post susceptum sacerdotium. si quis pollutus nocturno somno. a celebracione missa cessare deberet.

Expertus sum similiter multos presertim religiosos. et nouissime quosdam pre-

ceteris tali dubitationis scrupulo non parum turbatos. dum ex una parte eos ad celebrandum trahit deuotio ex altera timor offense repmit Tandem effectus super hac re certior. tum ex doctorum sacrorum lectione. tum expertorum et virtuosorum consultatione. et exemplo. tum postremo ex ipsa rationis. et experimentalis cognitionis attestacione inductus sum. ut consideraciones aliquas breues. et non proorsus inuitiles. super hac celebracionis materia componere. eas iudicio melius et sincerius sapientiam superponendo Consideracionum huiusmodi quedam erunt accessorie. et quedam per directum responsu siue Precor autem dari veniam si forsan impudens loquendum erit. quoniam morbus talis est. qui vix aliter detegi. vix pulchrioribus medicamentis sanari potest

Nemo habet certitudinem euidentem absque dei reuelacione speciali. quod sit sufficienter dispositus. ad celebranda misse mysteria Patet quod tunc posset aliquis euidenter cognoscere se esse in gratia gra

tū faciente. et qđ sufficienter fecit quicqđ re-
quiratur ad hoc qđ deus sibi graciā hāc
infuderit. qđ insup nullū ponit obicē ex par-
te aliqua ad huiusmodi gracie p̄ceptionē.
Deniq̄ sciret euidenter qđ uite constitutus ē
sacerdos ad habendū potestātē nullatenus
impeditā. et similia multa que sūt pure
contingencia. et que scire nō possunt infalli-
biliter absqđ dei reuelacione speciali. Pre-
terea quis nesciat posse fieri. ut homo de-
tur in reprobū sensum ex demeritis p̄ce-
dentibz ut nō videat pctā suā. et ita sibi
nichil conscius sit. nō tamē in hoc ē iusta-
ficatus. put apostolus formidādō testa-
tur. **S**orsan est talis cōparatus ipsi a-
mansupbo. qui ad cōuiuū hester venit re-
putans hoc sibi ad honorē esse p̄cipuū
qđ sibi erat ad suspendiū. Quis scit si au-
diturus est. Amice quomodo huc intrasti
nō habens vestē nuptiale. **S**orsan deniq̄
talis ānumeratus est inter illos. de quibz
p̄pheta nō tā imprecaturē qđ p̄nūciati-
ue dixit fiat mensa eorū corā ipsis in
laqueū. et in retributionē et in scādālū
Obscurent^r oculi eorū ne videant. et dor-
sa eorū **I**n turua **E**ffunde sup eos i-
rā tuā et furor ire tue cōturbet eos
Fiat habitacio eorū deserta et in taber-
naculis eorū nō sit qui inhabitet. **V**i-
detis quā ex timiscenda sententia si mis-
tico sensu vtimur contra quosdā ad sa-

malis
vā fū
a dāt o

cū eucharistie mensā accedentes iudica-
 tur presertim cū dicitur **O**bscurentur oculi
 eorū ne videant **E**t conformit ad illud
 apostolus intonat et minatur **Q**ui in-
 digne inquit manducat et bibit iudi-
 cū sibi manducat et bibit **E**t rursus
Proter hoc inter vos multi imbecilles.
Hec imbecillitas et hec dormitio magis
 ad animā q̄ ad corpus referende sunt
 puto **C**onstat autē q̄ hec omnia certitu-
 dinē euidencie tollūt ab aliquo sup sua
 ad celebrandū dignitate

Ad digne celebrandū et absq̄ te-
 meraria presūptione et imputa-
 bilitate ad nouū peccatū nō req̄-
 rit talis euidencie certitudo sup celebra-
 tis dignitate **P**atet quia nullus tunc
 quātūcūq̄ iustus et purus deberet cele-
 brare. nec hoc posset absq̄ discrimine. si
 ei nō fieret reuelatio specialis **S**ufficit
 ergo certitudo talis. qualē in materia
 morali cōsueuimus expetere et capere.
 que certitudo potest appellari certitudo
 moralis aut ciuilib. sicut prudenter lo-
 quebat̄ philosophus p̄mo ethicorū. d. 3. c.

Disciplinati enī est
 intatū certitudine inquirere ~~secūdu~~
 secūdu vnūq̄dīs genus inquatū na-
 tura recipit **A**d hanc certitudinem
 moralē sufficit ut plurimū q̄ homo

W

accedens ad missam discessit conscientia
sua sicut fecisset pro magna re lucranda.
aut incommodo graui euitanda. et quod non sit sibi
conscius post hanc discessionem de peccato mor-
tali aut de proposito peccandi mortaliter. quoniam
super non cognoscit se aliud impedimentum le-
gitimum per excitationem aut irregularita-
tem habere. **C**onsentio itaque in hoc cum duran-
do. iij. sententiarum distinctione. x. questione
decima. quod talis etiam si esset in peccato morta-
li nescienter. nec de eo expressam ageret confes-
sionem. reportaret unum e duobus. aut sibi re-
mitteret tale peccatum virtute sacramenti.
quia videtur facere quod in se est ad eius dele-
tionem. **N**on enim deus requirit ultra pos-
se. **A**ut fieret sibi diuinitus illustra-
tio et recognitio sui peccati quatinus per
penitentiam illud dilueret quemadmodum mul-
tis contingere probatissimum est. qui initio
sui sacerdotum dum celebrationem continuant
in memoracionem vident plurimorum et
occultissimorum peccatorum. **S**imile inueniunt
graciam illi qui nouiter ad fructum melio-
ris vite toto corde se preparent. **P**orro ta-
lia peccata in recordacionem venientia
ex irradiacione superioris luminis in
profunda abisso anime. non ideo tales con-
fiteri tenentur quod non prius deleta esse
potuerunt modo predicto. sed fit hoc ad
obediendum precepto de confitendo semel
quolibet peccatum nostrum. quod et dum distat

748
te cognoscimus

Non omnis scrupulus aut dubitatio de peccato morali nec omnis indeuotio aut deordinatio aut non attentio impedit de non necessitate celebrationis dignitate. Paret quod certitudo moralis quale predicimus sufficere compatitur scilicet va-
cillatione quadam animi aut hesitatione vel suspensione seu scrupulos quod homo non sit sufficienter dispositus. aut quod impedimento aliquo ligatus est. Compatitur etiam deordinatione aliquam presertim diuini inferiorum. et legis tyrannice membrorum. que non est sepe subdita nostre potestati. ex qua causatur indeuotio quodam qua non plena et actualis per attentio consequi potest. nec obinde peccato maculari necesse est. Et si quis opposuerit quod dubitans de aliquo an sit illicitum et scilicet in dubio illud agens peccat quia se discedit mini scienter obicit. respondeo cum domino guilhelmo antiocheno regulam hanc magistralem intelligendam esse de dubio tali quod est vehemens et magis aut saltem eque inducit mentem credere quod est moraliter illicitum sicut quod est licitum. Secus est ubi mens plus inclinatur et iudicat quod est licitum quam illicitum quod quis non habeat usquequaque certitudinem euidentem aut fixam.

am quia nec hoc ipsū requirit. Sunt
itaq; nō nulli et plures qui fortis sunt
fantasie. qui preterea sepe trepidat timo-
re ubi iudicant nō esse timendū. Tales
debent iniri consilio superiorū et prudē-
tū et contra talē ipsorū vacillationē
audacter operari. sic enī plerūq; ~~abi-~~
~~bit.~~ vincet abibitq;. Qui vero renuit
credere superiorū et prudentū consi-
lio. ad tales scrupulos deponendū et
agendū contra eos. erant multipli-
citer. Primo p̄ supbiā et arrogan-
tiā preponēdo iudiciū suū et pruden-
tiā aliorū iudicio. Rursus talis vir
aut ~~vir~~ nūq; deuotionē habebit solidā
nec pacē conscientie a talibz. ac p̄inde
tarebit locus anime sue hospite illo de
quo p̄pheta dixit q̄ in pace factus est
locus eius. Dicunt doctores aliqui q̄bz
assensio q̄ aliquādo nō est tā merito-
riū credere sicut velle credere. nec do-
lere sensuabiter de patibz sicut velle do-
lere et nō posse. Desideriū paupe-
rū exaudiunt dñs inquit p̄pheta. p̄pa-
rationē cordis eorū audiunt auris tua
Deus itaq; iudicat nos et nostra secū-
dū superioris rationis arbitriū vo-

limitate et iudicium. Et non secundum ea que
 nobis inlitis atque contradicentibus portio sen-
 sualitatis inferior inducit et producat.
 qualia sunt volubilitas ymaginatio
 nū et fantasmarū. stimulus insup car-
 nis illecebrosus et vindicativus. vacilla-
 tiones preterea timide et incerte sup-
 agendis aut sup eis credendis que nos-
 tris nequaquam sensibus attingimus et si-
 milia. **D**ecipunt in hoc multi ex sim-
 plicibus distinguere nescientes inter ea que
 portio anime superior agit per consen-
 su. et ea que portio inferior patitur abs-
 que superioris assensu. **D**arent idcirco
 sepe alijs salubre consilium qui nes-
 ciunt illud prestare sibi. **Q**uare sic
 certe ob turbam hanc passionum simul
~~passionum~~ irruentium tumultuantem et
 rixantem. **Q**uo circa memorandum est
 beati bernhardi super hoc ve consilium
Erat ex discipulis eius quidam tantis
 inquietatus scrupulis ut ad celeberrimū
 nullo pacto auderet accedere. **D**ixit
 ei devotus et circumspectus bernhardus
 postquam hoc accepit. **V**ade frater
 et in fide mea celebres. **O**bediuit
 discipulus et scrupulus ille omnis
 petuo discessit. **L**audanda prorsus

-8

8

et imitanda tam illi⁹ p^ris industria^{sa} fiducia
q^uam isti⁹ fratris fidelis obediencia. Dicit ali
quis ex simpliciorib⁹ Utina talis michi
eet abbas aut prior qualis erat beatus
Bernard⁹ credere facili^r imperati. Qu^r
v^eo du^m superio^ris mei parua sapiencia in
spino. noⁿ aude^r mea consciencia et salute
sue fidei tali pacto committe. Quisquis ita
dicas et sapias erras et desipis. Noⁿ em^m q^u
misisi te et salute tua in man⁹ ho^mis q^u
prudens est et plurimu^m literat⁹ aut devo
t⁹. sed q^u t^u est scdm regulare institucioem
preposit⁹ et prelat⁹. Quia obre obedias
sibi noⁿ ut homini s^{ed} ut deo iubenti sita
me noⁿ cont^{ra} deum. Et sepe est tato obediencia
tua placencia deo. tibiq^{ue} fructuosior. qua
to est indignior ille q^u pp^{er} deum subici noⁿ r^efu
gis. Caveas ad extremu^m ne du^m quis se
curitate. nec illa adipiscaris. iⁿ graue
~~et nas~~ ^{ruas} diuidicatiois et p^rsupciois fovea
Quoniam ut possit aliquis eode^m t^{em}p^e
ad celebratioem laudabilit^r accedere poss^{et}
nichilomin⁹ ab eode^m laudabilit^r abstinere
Quo casu p^rimu^m de se laudabili^r est q^u scdm
P^ro^pter p^ro^pter q^u aliq^uis est sine q^usa p^ro^pter

mortalis aut alio impedimento. et non est
 obligatus ex officio uel aliter celebrare.
 tunc habet utrumque in sua potestate facere
 licite atque laudabile. Ut vel cum ceteris
 dicat. **D**ne non sum dignus. **I**es. vel cum zachario
 dnm fidenter inuicem. **S**edam parte probo
 cum durando. **iii**. **s**mar. **d**. **xxii**. **q**. **vi**. Cele-
 bratio quippe est de se opus bonum absti-
 nere aut ab ea si sit bonum est magis in
 ordine ad deuotionem suscipientis quam
 de se. **R**ursus celebratio habet efficaciam mag-
 nam ex uirtute operis operati. propter quam non
 tantumde valet uoluntas sola celebrandi.
 sicut par uoluntas actu celebrans addit itaque
 opus hoc exterius aliquid bonitatis ad bo-
 nitatem uoluntatis propter meritum xpi. propterea
 dicitur solet opus privilegium. **A**mplius ille
 qui celebrat in operis executione magna
 adipiscitur deuotionis piguedinem et diu-
 nus solet occupari. **D**ucatur insuper a uir-
 te nobiliori sic agendo uidelicet a caritate et
 dilectione huius sacramenti quam non celebrans
 qui timore potius se contrahit. **Q**uod si quis
 dixerit vacatione a celebratione ideo fieri
 ut ipsa postmodum reuerentius et deuotius

quāto rariū impleatur **F**acemur posse sic
euenire **S**z p̄t ex adūso otigere q̄ casu^{lis}
tractio remouebit habitudinē ad bonū cui⁹
effect⁹ ē p̄m pl̄m delectabilē. **D**ignū iqt̄
acquisita habit⁹ ē delectatio i ope **S**z **P**ue
nit insup̄ plerūq̄ illud dōm nasoms.
Qui nō ē hodie cras minū apt⁹ ē
Distrahēis hodie parū deuot⁹ es. parū
v̄tolet⁹ et pl̄mū temptat⁹ a carne mū
do vel demone **C**redo equidē. sed agno
ueis q̄ nō dormiūt qui te p̄sequūt⁹ et
cras idem erūt adūsantes tibi hostes
tue q̄ deuonōm īsidiātes quales sūt
hodie **Q**uo circa nō irrationabil⁹ ḡsult⁹
sapiēs **Q**uot tūq̄ potest iquit man⁹
tua īstant⁹ operāe **N**escis em̄ quādo tale
temp⁹ ad laudabil⁹ celebrādū tibi ḡce
det² quale modo habes **E**t si vtrū hāle
as vtrūq̄ meli⁹ est **E**sto. si uens i hac
uel i illa re defectuosus. cur nouū defectū
i nō celebrādo sup̄induas **S**z frigid⁹ su
diās aut tepid⁹ **D**epe suscipit̄ uicū ce
labracionis hōiez parū deuotū et frigi
dū. quē i fine calestentē dimittit̄ et
feruidū **C**orp⁹ xpi ignis ē spūalis.

accede fiducialit' adhuc igne calesces fa-
 cilis Audiam? orante ambrosiu et dñi
 alloquente **G**raue e q ad mesam tua
 mudo corde et inocentibz maibz no veni-
 m? s? graui? e si qz pta metui? sacri-
 ficu no reddim? Refert narrato scoz
 patru q de quod **E**uagrio q no n semel
 i ano qitandu censebat **C**on que sa-
 pres rpugnabāt argumētātes q aut
 dignū se putabat et dispositū q semel
 i ano qitaret et ita presuptuos? erat
 aut idignū se ~~putabat~~ tūc fatebat?
 et nichilomin? accedebat **C**ur no igi?
 poteat alius simli plures sacrame-
 ta her qficē. qñq? de se. se sciret idig-
 nū **S**i fas e itaq? semel i ano cū timorē
 dei celebrare cū eod timore poteat se-
 pi?simū celebradi licentia. **F**uert nec
 ignoro scozū āqui quos certa rō qpes-
 aut ne celebraret ietū **S**z pticula-
 ria her facta quozūdā venerāda st
 magis pia iterptandē q? i exēplū
 agēdi trahēda **P**ostremo no su nes-
 cius diuisa eē dona et votatioēs in

diuisis pro ut spūs sūs voluerit et alijs in
disponit p̄ uirupnōez celebratiōis se se
vix postmod̄ recolligit. Alij ex eadē frequē
uētatiōe reddi. i. deuotior et ex tali fami
liariate promptior ad ḡtemptū. Quāob̄re
sua int̄roget vnusquisq; ḡsciētia tūc per
piēcie et prudētiōis alij. ḡsilū id qd̄
oportum ḡpererit exequat. Hinc dice
bat egregi⁹ doctor augusti. cotidie cele
brae nec laudo nec vitupero. Ip̄e tūc et
alij ḡsūtū sic vīuē ut e. cotidie digni
f̄simus atede. *no. de pollutiōe noct. qn̄ impediāt*

Nulla pollutio inchoata et p̄sta in celib.
sopno p̄am̄ ē mortale. P̄t̄ ex fact̄ qn̄
mosa augu. regula. q; p̄am̄ adeo volūta
tū ē. q; si nō eēt volūtaū nō eēt p̄am̄
intelligit̄ de actuali. Kurs. ḡ ista ē exp̄ssa
detiāciō eiusdē p̄. de adē. c. xxv. loquētis
de violēta corrupciōe virgīs acū.
Quātomagis iqt̄ absq; culpa est i
corpore nō ḡsentētis si absq; culpa est
in corpore dormētis. Diretes oppōitū
cōtradiūt nō sō. m̄ theologie s; et ph̄ice
detiāciōi nec h̄nt quid r̄spōdeat si
fiat eis argumētū de finōsis et īfatiōibz

et alijs nō vtrētibz rōe quos pro tūc non
 peccatē noua tūsgressione/ q̄coris ē dū sa/
 pietū rē s̄mā. **N**otant̄ dicit̄ q̄ si pollutio
 ichoata sit et p̄fecta ī sompno. qm̄ possz
 aliquis vigilās impurū h̄re desiderū se pol/
 luēdi quo vigēte caderet ī sompnū ī quo
 sua pollutio q̄pleret̄. **P**ossz silr̄ pollutioēz
 ī sompno ceptā exygitens male q̄sumat̄
Constat̄ ī h̄is casibz radice polluciois
 ēē liberāz atqz flagitiosam p̄t̄ quā illud
 op̄ obscenū imputabit̄ ad culpā at
 v̄eo si vtrōbqz fuerit ī p̄ncipio et sic ca/
 rētia vsqz rōnis aut q̄sens̄. liber erit
 vtriqz talis atqz. etiā si vigilādo cōple/
 ret̄ absqz culpa mortali. **P**alā est rō.
 qz libertate carebit̄. **P**oteit̄ forsan aqz
 peccatē postmodū q̄placēdo sibi ī tali vo/
 luptate probrosa quā habuit nō obinde
 tū reddet̄. p̄or atqz polluciois culpabilē
 viciōs̄. ~~possz etiā aliquomō~~ possz etiā
 aliquo modo placē s̄m̄ sanctū **T**homa
 nō qz voluptas ē sed qz sanitate et
 natie aufert exoneratioē absqz sui q̄
 patit̄ procuratioē vel assensu. **D**eniqz
 nō cōsiliūt̄ sancti qz debeat violenter

Fluxus ille dum euigilando sentit^r iam efflu-
ens exheret^r. q̄a vel eēt frustra conatus
hui⁹ mori. vel nature supra modū grava-
tius **C**ōfirmatio dīū ista ē q̄ act⁹ ex-
teior nullū q̄ p̄tū ē nisi denotacōe extē-
sera pl⁹ q̄ vana nō dicit^r prope sana
Si nullū sit igr̄ i aīo p̄pe dictū p̄tū
dū libtate nō vtit^r null⁹ ēit pro t̄ tūc
act⁹ exteior viciōs⁹. **N**eq̄ t̄ negabi⁹
q̄n p̄ crapulā aut dampnabilē illecebra
vigilie. possit aliq̄s i hanc illabi sordi-
ciē. s̄ culpa tūc vigilia nō sompnus
h̄t. quāq̄ et crapula et cogita⁹ volup-
tuosa letali crimine sepe caret et p̄nt
ante sopnū dilui p̄mēdo ~

Pollucio corporalis i sompno q̄
ge potest nō solū absq̄ p̄tō mor-
tali p̄cedere immo et ex mēto **P**tz ex
distincōe famosa data p̄ gregorū et
alios t̄ theologicos q̄ naturales. **Q**ue-
itaq̄ nō nunq̄ h̄t i iudicia ex i fir-
mitate aut debilitate nature exoneratē
se volentis aut i t̄ne se ^{nō} valentis

Nam est præterea aliq̄s fluxus fere tal' i viris
 aliq̄bz qualē femine patiūt' in mēstruis et
 fit cū nulla aut tenuissima voluptate eā
 vigilādo. Fit aliquādo i sup aliq̄s fluxus
 tāta lubricitate et facilitate i q̄bda viris
 aut feminis q̄ solo aspectu ā alloq̄o aut
 leui cogitāōe prouocāt'. Quis ergo dix-
 erit apud tales inuitos et ruitētes aut
 nullo' ofensātes ab iūo usq̄ i finē
 p̄m mōzle q̄mitti. Nō om̄ vna ē
 q̄plectiōis armonia. Quosdā vidē
 e naso leuissimā aut nulla occasione
 defluē sanguinē. alios cū violētia
 multa id nō patissā. Cognouī hōiez
 septuagenariū secularē et valde crapulo-
 sū qui se nūq̄ pollutū fuisse dormiēdo
 testabat' et hoc in alijs mirabat'. Aliū
 vidi religiosū et sobriū qui p̄ decēniū et
 ampli' fere cotidiana hac passione vexa-
 bat'. Quid' vir sompniat' dormientes.
 alios sopnia iugit' exagitāt. Et omittā
 her etilia quozū detiāō medicos pl̄as
 p̄iat' et sil' r̄media q̄ q̄ michi fasti-
 fuerit. Vn' ex medicis famosissim' se

pride ad medendū tali nocturno fluxu
in alijs studuisse diligēt. si frustra labo-
rasset Nos autē moralia seu theologica
loquētes declarem. quo pacto possit
ex mēto p̄cedere pollucō nocturna
gūnge. **P**mo q̄dē ex arta abstinētia
in pane et aqua. hoc euemē p̄spiciū
fecit experientia. **A**mplius volens aliq̄s
hoc vicium carnis p̄dicando de testari-
nōne super illo cogitare possit. aut silit
ḡfessiones audiendo. possit utiq̄ et cū
mēto magno. **N**ihilominus occurrere
videbit in sompno nōnūq̄ p̄rogitatarū
impudicatarū simulacra et ip̄m ex illis
sicut in alijs ad pollucōnē concitari pos-
se quis negauerit. **A**ddūt s̄c̄i p̄rēs quozū
fuit oculus mentis apertus et tersus ad
fallaces insidias demonis itruendas non
nūq̄ has sordes fieri illustioē sua vel ad ter-
rendū et inquietandū timorose ḡsciente
puritatē. vel p̄ boni opis ut celebratiois
impedimēto. vel ut vigilati placeat. qd̄
sompnas pertulit. vel ut abstinētia
peiculosa et indiscretū vite rigore sua
deat. et in infamā p̄cipitet. vel ut deo
p̄picio et p̄mittente deuotā mentē sic ex-
erceant. et ex tali feditate stimulata in
hūilitate custodiat. **H**oc in loco duo sunt
dicta gregozij memoranda. **P**rimū est

q̄ sepe tales illusiones seu pollucōnes a
 m̄m̄ nesciens ptulisse magis doledus ē
 q̄ fecisse. **D**ecūdū q̄ bonarū mencū est
 ibi culpā agnosce vbi culpa nō ē. **I**n ta
 mē agnostatur culpa vt nō indiscrete
 impediatur operacō iusta. neq; corpōis de
 bita sustentacio deserat. **N**e p̄terea ali
 q̄s q̄sciencia sibi fabricet et nutriat er
 rōneas. ne cadat in sc̄llā cupiēs vitāe
 caribdm. **P**roaetur fortassis aliquis hesi
 taciones varias dū ad comedendū vel dor
 mendū accessit. dicetq; pollueris si hoc
 et hoc non om̄seis. si non tibi p̄cauebis.
Contempnat talia. necesse ē qui discrimē
 maius minime accūspicit. si nō parē
 cū alijs viuēdi formā prudēt̄ m̄sequit.
Scrupulosus ergo contra scrupulos s̄ agē
 dū est et fixo op̄is pede certandū. **H**ac
 arte prudēt̄er usus ē ille qui turbato cui
 dā iugit̄ super repetitōe horarū suarū
 si non assidue et actualit̄ attendēt ad eas
 inuēit̄ p̄m̄az hanc ad tempus ne quō
 libz horis semel dictas iteraret. **N**eq;
 ei requirit̄ actualis semper attentio.
 sufficiat habitualis seu virtualis nō inter
 rupta scienter et a p̄posito. per delibera
 tam attentione circa aliud penit̄ m̄cō
 patibile. **N**ulle surgunt apud aliquos
 tales scrupuli more canū oblatantes et
 laceiāe minātes ip̄os ambulātes p̄ viā

mandatorū dei. quos euincere et asperere
melius q̄ per contemptū nequimq̄. Immo
fit contemptus iste timore reiecto et regulat̄
ter non absq̄ preiudicio alterius p̄sertim
superioris q̄ filio. alioq̄n timor immoderā
tus facit casum. aut p̄cipitat inconsul
ta p̄sumptio.

Nulla corporalis immundicia de per
se impeditiua ē celebratiōnis. sed be
ne de per accidens. ratione cōcomitante
aliam vel sequele in aīa. Hanc q̄sideā
tionē deducit bona ventūa. in s̄marium
distinctionē vii. questioē iii. Et patet
salis prima pars ex verbis xpi si bene
p̄pendat̄ dicendi ratio. **Mathei xv.** Nō
lotis manibq̄ manducāe non conquinat
hōiem. Et ratio ē q̄ nulla passio talis
aut immundicia exterior de per se pecca
tū ē. aut de nātate peccato cōiuncta vel
inducens ad peccatū. **Preterea** qualis ē
immundicia sordidior et abhominabilior
corporalis. ut corporalis est q̄ sames le
proforū. hec tamen nō impedit celebra
tionē p̄sertim si fiat in occulto. **Idem**
sencunt doctores de menstruis mulierū
et de fluxu p̄petuo virorū aliquorū. **De**
cūda pars declarat̄ distinguendo. quia
quedā immundicia corporalis iuncta ē im
mundicie spirituali secundū veritatē sicut
in vigilia habent fornicantes. Alia ē con
iuncta tali immundicie spirituali. tantūmō
secundū quādā similitudinē aut conform

ex h̄ p̄
q̄ m̄
no p̄
app̄. s̄m̄
m̄stru
a corō

tate put est in sompnijs sordidis et
 impuris quando nō peccatū ē sed sili-
 tudo pccā. Alia videmus immudicia
 que horrore et abhominacione quenda
 visa uel recogitata generat. ut in le-
 pso et alijs plurimis. quibus nulla scia-
 mus messe pccā ueritatem aut effigie.
Postremo alia ē indifferens sicut in
 pedibz lutosus aut facie puluerulenta
 et sudante. prima et secunda generat
 ut frequenter in aia ebetudine quada di-
 crasiacione et deordmacione atqz mdeuo-
 cione. qm̄ sicut gustato spū desipit ois
 caro. sic econtr̄ et amplius gustata carne
 desipit spūs et fit carnalis ad tempus
 longius aut breuius secundū diuersas
 habituatiōes atqz complexiones. De hys
 in figura dictū ē antiquis ut talit̄ immū-
 di separaret̄ ab alijs usqz ad uesperam
 et uesimētorū locione. **H**ec gregorius
 sic expoit. ut nisi prius ignis teptacionis
 recesserit. reuerse quasi usqz ad uesperū
 cognoscat. **C**onstat ei nullas tales in-
 stitucōnes q̄ ceremoniales erāt atqz figura-
 les nullatenus ad obligacionē nrām trahē-
 das ēē nisi iudiciae uelimus. **P**roterea
 uespera in hoc loco et locio materialis
 non ad litterā accipiende sunt. **S**ed

tam diu reputet se homo immundū. ut ex
tra casta scōrū mysteriōrū secedat. q̄ diu
tales in eo vigent peccati reliquie. ebetu
do s̄ mētis. carnalitas et deordinatio at
q̄ in deuotio purgant. Alij tardius. alij
q̄ festim lugent humilitate et p̄mptis la
crymis diluunt et exterminant quiddā
carnalitatis contractū erat et omē eius
vestigū breui lamēto delent et abolent.

Sordes tercię celebraciōis obsunt p̄pter
scandalū vel horrore quorū utrūq̄ de per
accidens nocere p̄t deuotio aīe possunt
etiā de per accidens celebraciōne impedi
re dū videlicet scandalū vel horror et ex
q̄ sequi in deuotio celebratiōis aut assisten
tiū vehemēt p̄sumūt accessiue. Secus
vbi sunt oēs exertitati et perfecti apud
quos tale nichil timēdū ē.

Possibile est absq̄ vlla reprehensiōe
et cū merito aliquē sompho polluti
tū sacrosancta mysteria ḡtingere atq̄ cele
brare. Datet q̄sideācio ex deductione
precedentiū. Ad dignā itaq̄ celebraciōne
sufficiat p̄paratio talis que non relinquat
conscienciā peccati mortalis aut impedi
menti legitimū atq̄ reuerenciā ad sacramētū
penitus non excludat. Sed pollutū mō
dicto possibile est ista in se sentire non
longe post talem passiōne. p̄mmo q̄ hu
milior deuotior et ordinator et reuerēti
or ad sacramētū accedat. Constat em̄ q̄
obscenitas humorū istiuscū suis reliquijs

non perpetuo durant. nec perpetuo ad celebra-
 tionem impediunt. Et si datur spatium
 viginti quatuor horarum sicut Albertus de
 terminat videtur. potest aliquis una ho-
 ra purgatio effici quod alius in centum. Cur
 non igitur fiat ad celebrandum similiter
 apud? **Porro** si timeatur reuersio talium
 illecebrarum et passionum tempore ~~passionis~~
 celebrationis possunt utique et in omnibus
 contingere. vel ex aspectibus solis prioribus.
 vel ex corruptela nature vel dyabolica
 operacione. **Hec** nostra consideacio maxime
 locum habet in religiosis viris et contem-
 platiuis quorum est adeo facilis quersio propter
 forte habituacionem. propter etiam carnis
 subiectionem dum vigilant. **Raro** autem apud
 seculares viuentes. aut nouam bene viuendi
 formam inculpates. talis repentina seu
 leuis reuolutio deuotionis inuenitur. **Cessa-**
 re eos idcirco aut tardius accedere ad sana-
 metum hoc reuerendissime tractandum
 quoniam. **Habet** preterea locum nostra consi-
 deacio ubi illusio demonis nostra deuota-
 onem impedire volentis propriat aliquibus in-
 diuisis neque cedere debemus eidem. sed ob-
 stinere potius. **Ubi** subinde timet aliquis
 sacerdos de scandalo si non celebret. ubi
 demum tenet aliquis celebrare. vel ex
 suscepto officio vel ex commissioe vel ma-

tua vastitudine et conformitate ad re-
liquos cum quibus vivit quodmodum sunt
religiosi pene omnes. Attendendum hic quod nul-
lus palam tenetur proprium defectum vel infir-
mitatem occultos prode. ut plurimum tamen
us est atque discretus gregem. Prodit
autem seipsum talis non celebrans. Standa-
lizatus fuerit et cogitationes varias asce-
de facit in corda aliorum. Nolo tamen
preiudicare sicut nec possum nec debeat
per haec dicta mea quibuscumque institutioni-
bus religiosorum si aliqua sunt ad oppo-
situm. Verum est nempe illud apostoli. Qui-
libet in suo sensu habundat. Sed divi-
nter quid michi dicendum posse vide-
tur si nuda cogitetur veritas apud habentes
libertatem legis christi. Opponet for-
san aliquis de fornicatione quod similiter
in brevi possent recolligere se ab omnibus
peccatis reliquis quam extergere. possent
igitur statim celebrare. Opponet aliquis
de coniugatis apud quos possibile est peccatum
in sua coniunctione non committi. qui tamen
de communione sepandi videntur. Ad haec
dicere possumus primo ad ultimum
quod doctorum famosorum sententia est tales con-
iugatos si accedat ex devotione praesertim
diebus solemnibus non peccare. quoniam vel affectu
proliis gignende vel reddendi debiti

aut incontinencie vitande causa gmixti
 sunt nec obstaculū aliud est. Ad pri
 mū non aliud pro nūc dicamq nisi
 q rarissimū hoc eet. de hys vero que
 vix aut nūq̄ enemūt. doctores parū
 tractant. Si tñ minuet graue scan
 dalū p omissione. si p̄terea grandis
 gria cōcurrēt. si demq̄ magis ex sur
 reptione dyabolica aut vehemēti tēp
 tatioē tale flagitiū apud se natū gmi
 sisset. Audeat qui p̄fundius sapit ta
 lem phibere. fateor non audeo in hoc
 casu et alijs sicut p̄spiciū ē ex p̄mis
 sis. relinq̄di sunt multi sine ḡsciencie
 et iudicio. circūstancijs omnibz q̄s pru
 dētia circūspicit indagatis.

Recipue ex diuino munē et non
 ex nostra industria seu p̄paratioē
 reddimur digni mysteriorū participatioē
 sacramētorū. Hec ḡsideatio si cum sa
 pore intimo masticeatur. humiliabit nos
 vehemēter. Et p̄fecto humilitas sola
 ē que disponit ad dignificationē et p̄
 palationem p̄ talis tantiq̄ hospitis in
 me tenaculo susceptioē. Dico hoiēm q̄
 talit̄ in veritate cōpēt nūq̄ potuisse ad
 quietē et serenā dispositionem celebra
 di p̄gisse quousq̄ diffidens de om̄ sua
 industria et labore et sollicitudinē et p̄pa
 ratione per confessionē aut alias. imo

lauit in aqua cordis boue superbie. Dixit
in animo contrito et humiliato cum dante
le. **D**ne non in iustificacionibus meis pro
sterno preces meas ante te. sed in in
feracionibus tuis multis et magnis. Et
rursus cum propheta. Ego autem in multitudie
misericordie tue introibo in domum tuam.
adorabo ad templum sanctum tuum in timore
tuo. et similia quedam quorum aliqua scrip
tis inseruit. **P**lane industria nostra
et pacio quales agere quomodo possu
mus requiritur. **E**is tamen si minimus falli
mur et cadimus. aut tanquam si quis bacu
lo aridum sustinet. vacillamus neque
habitamus in adiutorio ~~in adiutorio~~
altissimi dum nostris meritis fidimus. vel in
pauorum sola recordacione torquemur. **N**i
mirum si tunc in protectione dei nequaquam com
moremur qua deficiente protectione quod
subsistet. **F**uit tunc per somnum
ostensa visio talis precipitatus in cloaca
erat. et a quodam baculo stercoreibus in seipso
sustentari. ne profundaret satagebat.
At vero baculus ille fundotenus dimitt
tebatur. assidue cum fetore intolletabili
sentiens ille periculum. tota mente ad dominum
conuersus relicto baculo confestim erip
tus est. **H**anc conscientiam meam quilibet
munda est cloaca quedam plena stercoreibus
fedis defectuum cotidianorum. baculus ille

nra e industria per qua emerge que
 rimus. s. p. h. dubio quousq. leuemus
 oculos in celu vnde veniat auxilium no
 bis quousq. fiducia nram tota in deum
 iactemus. p. to plus inmitimur solo nre
 industrie baculo. tanto in pfundiore
 abyssum nre puitatis demergimur. et
 non nisi fetore tetru et horridu repor
 tamus. **Q**uid ergo dicet alijs tepta
 bimus ne deu. aut plem q. scia p. coru.
 m. deuoti. sordidi. distracti. et distempa
 ti ad sacramentu hoc salutiferu sub spe
 nre solius accedamus. d. vi. ia ut agut
 nra industria qd. potest ut sit absq. co
 scia p. ca. mortalib. **B**ed i illa nequaq. ^{alioqn}
 speremus. alioqn supbimus. maledicti
 one incurrimus qui ponimus fiduciam
 in hoie et carnem brachiu nrm. **A**g
 noscamus q. oes iusticie nre sunt ut
 panus menstruatae aut velut leprosi
 fasie super quibz stillamus cotidie sa
 mem peccatoru. **Q**ua fronte igitur.
 qua ve fiducia. mfectione ad placandu
 deu audebimus ostende. **C**aucamus ne
 potius irritetur. plane sic e. Si mil
 le ans valet alijs se dispone ad digni
 tate celebracoms. nec sic per se attin
 get. **Q**uid idarco in brau morula fa
 cere potes coiectura. **I**nterrogat se

frater. ille aut supra memi si dignus
est accede. si sufficienter patus. hesitat
primu tremisat. reformidatq. Tandem
sic respondet sibi. interim qm
mi me est michi deo pias de certo mi
chi sum qsaus super peccato mortali
aut peccandi pposito. peccata eam veni
alia non qfessa nequaquam obsistunt. Scio
tamen ex aduerso q iustus e dñs. qui
si velit exquirete vehemeter debita
mea. si iniquitates obserua. si metu
m iudicio qrende neq sustinebo neq
potero responde vnu p mille. qlibet
lotus fuero attritus. qfessus. lacrimo
sus. Quid ista sunt? De michi si
non cu misericordia magna diudicer.
Quid scire possim si forte lateant
me vicia mea. merui quide excecari.
qui visu meo spirituali primitus sup
modu abusus sum. du videns bonum
id adimplere qtempse. hoc vnu scio
q apud dnm misericordia e. et copio
sa apud eu redemptio. q pietatis eius
fonte nulla pt nostra iniquitas eum
tere vel sicare q si deuenit saluare
nemo e qui qdēret. Precipit ut
sperem in eo. et me totum in suas ma
nus piciam. Obedio ut possim. non
est crudelis aut mendax vementē ad

eū non eiciet foras puolutū suū pe
 dibz non indignāter abiciet. **V**ene
 nit me demū in benedictioibz dulce
 dū mēch displiceo. **S**pero equi
 de ipē qui cepit pficiet et illūabit ab
 scōdita tenebrarū ne vnq̄ obdorm
 em in morte. **F**ormata es o aīa mea
 cū amatoribz tuis. iubet pius sponsus
 per os pphetiā ut reuertaris modo e
 aīa te suscipiet. **E**t si mulier absces
 seis q̄teprens uisus. te uemente
 non repudiabit. penitētē nō asper
 nabit. **S**i quis ex hoībz talia diceret.
 accedes et aspirares et accedes. deus hoc
 diat. deus hoc pollicetur. p̄mo deus
 hoc impat. et tu diffidens non accedes.
Non est istud q̄silū o aīa mea. **I**n
 sua igit̄ ueritate non tua ueritate fides
 uolūtarie sibi sacrificat. **I**mmūda es.
 accede mūdanda ad fontē pietatis i
 cōtamnabile. **E**suris. accede pascen
 da ad panē uiuificū et indefectibīlē.
Egrotas. erit hoc efficacissimū tue in
 ualitudinē medicamētū. **F**luxū pate
 ris nec sanāi potes a medicis. tuis s̄z
 exercitijs. tange plena fide cū emoroi
 sa martha s̄m ambrosiū fimbria ues
 timētī ihū. sacrosam uidelicet hostiā
 ut purgēs. **S**i pertussā te sentis a sec

pentibus peruersarum temptationum quid res-
tat nisi ut serpente christum eleuatum inspi-
cias? **S**i dicas cum propheta quoniam vincta et
pauper sum ego. princeps esto sacerdotum
huius misterii. habebis christum comitem fidem
et hospitem dilectissimum. **T**errena te fortassis
debile et clauda conuersis. memineas
quoniam tales ad cenam magnam regis muta-
tur et mirare appellatur. **S**ubrita sum
inquietus et instabilis. sed hic panis confu-
mat cor. **T**ristis et anxius. sed vnum
hoc letificat. **I**nquietat te et turbat
plurima. adhaere ei qui turbidos fluc-
tus sedat. qui est pater hostia qui ait.
In mundo pressuram in me pacem habe-
bitis. peregrinans a domino. sed in fortitu-
dine tibi huius ambulabis usque ad montem
dei. **Q**uid ergo tendere formidas? **E**t
expauescis? **O** anima mea. quae et quous-
que conturbas me? **S**pera in deo et li-
berabit te. enutriet te non confundet te.
Suspensabunda forte querias ubi est deus
tuus. **I**n hoc certe quiuio in quo christus
sumitur. recollit memoria passionis.
mens impletur gratia. et future glorie
nobis pignus datur. **C**rede hoc bona
et simpliciter fide. nec curiosa discussis
existence modum. sufficiat tibi quoniam non
est hic modus aliorum corporum suis laus co-

mensuatorū. ppter ea vane ne dicam
 stulte querūt aliqui vbi caput vbi pe
 des qualis situs. qualis ad hostiā par
 tū coordmatio ē. Ibi xpūs ēē dicitur
 quare et quomō. **E**m facta ē eius
 corpus trāsubstantiatio panis omnipotē
 virtute diuinitatis. si nō hoc apprehēdis
 neq; pfecto q̄tūlatūq; rem aliam quo
 ad infinitas eius habitudines et p̄te
 tates apprehēdis. da locū fidei. ut me
 ritū habeas. et eā quā sine merito das
 natūe fidem. da cū laude reuelacionē
 et in eius obsequiū volens te captiua.

Non ppter timorē q̄tūlatōnis
 corporis aīsti illud cū mūdicia
 corporali monemur q̄tūtare. sed ad
 mdeuocionē aut scandalū in nobis vel
 in alijs deuitandū. Consideratio ista pa
 rum etiā instructis māifesta ē. Valet
 tamē non mediocriter apud scrupulo
 sos ut si forte corporalis aliqua sordia
 es ip̄is noletib; adueniat. retrogrent
 ad xpi corpus nichil hanc attinere.
 seruata in animo mūdicia et reuerētia
 sanctitatis. fuerūt qui dixerūt ip̄am
 hostiā consecratā nullo mō in ventrē
 nostrū comedendo dimitti sed statim
 in celū rari contra expeiciā cotidiana
 nā atq; catholicā veritatē q̄ pōit corpus

xpi vere comedi. **F**efellit eos huiusmodi
confidenciois obliuio dum putant indignū
sentire ut xpi corpus vel hostiā sacram
in sepulcrū stomachū nr̄m deueniat quasi
videlicet polluatū aut fedetur plus q̄
radus solis aut spūaliū substantiarū
aliqua. **D**icant ergo si sic iudicant
more carnaliū iudeorū aut paganorū
cur xpi corpus in materis visceribz
et secūda pellicula mensibz nouē
obseratū et obuolutū ēē voluit? **D**e
bet utiqz ratio corrigē sensuale iudi
ciū ne blasphemā impiā reputemz
ipam rei sincerissimā veritatē. **C**auēa
mus a tali spurcicia recogitando per
timorē crebrum qm̄ in fiat hec reme
moratio plus q̄ purget. **A**ssuescat
hō spūaliter spūalia diuidicē et sen
tire. **S**ic ei multis et varijs fantasma
tū inquietantiū impudicis semet
absoluet. **S**ic ei minus curabit que re
uera minus curanda sunt. corporales
loquor sordes. **S**ic demqz magis in cō
saencie q̄ corpōis puritate confidet.
Concludamus tū epilogates. ut nemo
celebraturus euidenter sibi querat certi
tudine super dignificacōe sua ^{quia} vexare
tur incassum habeat illā que dicta ē
in pacione et sufficit non confidat in
multitudine virtutis sue et in repetitōe

confessiois aut deuotiois aut recolli
 omis serentate. potest a fieri ut confes
 sio crebra sup venialibz obsit de per
 accidens. **Quomodo sic?** **Dica.** Reddit
 quippe animam plus iusto sollicitam et pau
 dam et oia etiam minima timete. ut de ip
 sa etiam confessiois impfectione intrep
 det et vrgatur confitei. **Dabo tñ docu**
metu per qd nulla confessiois multipli
 catio in quietationis causa est. **Si** vide
 licet fiat non tanq̄ reputetur p̄t̄ ad
 salute necessaria aut ad celebracionis
 illius dispositione requisita. **Sed** quia
 e opus bonu et priuilegiatu ad indul
 gentia quoq̄ aut gr̄e augmetacione
 non parū p̄ficiens. **Porro** diligat aia
 deu aliquā necesse e et se in manu eius
 piciat. alioq̄ sue indignitate iugiter
 timedo et habendo deu de seueritate sus
 pectū iugiter recurua est ad q̄modum
 ne vnq̄ exaltata se subuehet. **Et** iobre
 ascensura in monte aia et gaudium
 suū immolatura cū abrahā relinquat
 inferius asmu suū cū pueis sensibus.
 rudiat ibi asmus. perstrigent puei.
 feda snt illi oia nichil ad se q̄le in
 monte stat. hoc e in vertice racionis
 pertinebat. **Non** inxtinet hoc loco
 visione miserem⁹ quā beato p̄i **Celesti**

no monstrasse memoratur ille qui docet
hoies etiā per sompna sciām visum ē
eide pū soporati q̄ aulā regīa p̄cellen
tissima cū asmo suo mutatus ascendet
Ihu asmus tributū ventris per viam
soluit exhorruit vir purissimq̄ et ab
hoiatus ē hanc non iniquitatē s̄ inq̄
nacionē et p̄gredi formidans. regie
di moliebatur quousq̄ benignē amoi
tus ē voce de throno lapsa nichil ad sui
vel aule regie spiritualis cōtaminatio
nē ptine id qd̄ se non conscio naturalia
necessariaq̄ suis asellus corpulentus et
irrationabilis expulerat. **H**anc sic ē.
et dicā amplius. **E**uēit nonūq̄ ut tur
bationes. pugne. deordmatioēs. et fe
ditates inferius sensualit̄ agitate suc
cescē faciunt superius meritū nostrū
sicut econt̄ magna vti vbiq̄ serenitas.
superbie ventum oīa funditus euertē
te repete nonūq̄ induat. **T**antum
exmamat se aīa q̄tū potest nec oba
liud cōtēplacōi vel studio aut quieti
quilibz insistat. nisi ut apud se exal
tetur deus. ac p̄inde magis ac magis
hūlietur. et in suā puilitatē p̄mo inchi
litate resiliat. et resiliens cadat et de
us suscipiet eā. **H**ec via tuta ē regia
secura. **D**emq̄ finē loquedi oēs pat̄
audiamus. **D**eū time dete desperans.

in se fidens et mandata eius observa-
qd in te est non omittens hoc e ois ho:-

Explicit tractatulus bonus super materia
celebratiois misse. venerabilis magri ioha-
nis gerson. cancellarii parisiensis:-

LANDES-
UND STADT-
BIBLIOTHEK
DÜSSELDORF

